

7/1935

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.15.0.SGB.02.610 - 2012

30.12.2011

Konu :Yazılı Soru Önergesi (7-1935)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: TBMM Başkanlığının 19.12.2011 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.02.00-36630 sayılı yazısı.

Ankara Milletvekili Sayın Sinan AYGÜN'ün tarafıma tevcih ettiği 7/1935 esas nolu yazılı soru önergesi, T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan alınan yazılı bilgiler doğrultusunda aşağıda cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Taner YILDIZ
Bakan

EKLER :

-Önerge Cevabı (3 Sayfa)

**ANKARA MİLLETVEKİLİ SAYIN SİNAN AYGÜN'ÜN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/1935)**

Sorular 1-4:

Özelleştirmenin temel amacı kamuya ait işletmelerin özel sektöre devredilerek daha etkin ve verimli çalışmasının sağlanması, verimsizlik ve etkin çalışmamları nedeniyle zarar üreten işletmelerin devlet ve toplum üzerinde yarattığı yükün ortadan kaldırılmasıdır. Devlete ait elektrik dağıtım bölgeleri de bu nedenle 1980'li yıllarda özelleştirme kapsamına alınmaya başlanmıştır. Devletin gereken yatırımları yapamaması, dağıtım hatlarının eskimesi, bundan kaynaklanan kayıpların artması, siyasi iktidarların popülist müdahaleleri nedeniyle devletin kaçak elektrik kullanımını önleyememesi dağıtım bölgelerinin özelleştirme kapsamına alınmasındaki temel nedendir. Elektrik dağıtım işi özelleştirme kapsamına alınırken, toplum şu gerekçelerle ikna edilmisti: "Elektrik dağıtımını özel sektöre devredeceğiz. Özel sektör, devletin yapamadığı yatırımları yapacak, dağıtım hatları yenileceği için elektrik kayıpları azalacak. Devralan özel şirket de kayıplar azaldıkça daha fazla para kazanabilecek. Böylece daha fazla yatırım yapacak. Elektrik dağıtımını özelleştirildiğinde siyasi müdahaleler söz konusu olmayacağı için özel şirketler daha etkili müdahale edecek ve kaçak kullanım da azalacak." Vatandaşın ödediği elektrik faturalarında 2011 yılı başından itibaren kayıp kaçak ve sayaç okuma bedelinin eklendiğinin ortaya çıkması ile başlayan tartışmalar, özelleştirmenin amacından saptığını ve bambaşka bir anlam kazandığını göstermektedir. Elektrik faturalarına konulan kayıp kaçak bedeli bunu kanıtlamaktadır. Elektrik faturalarından sadece kayıp kaçak ve sayaç okuma bedeli değil, "dağıtım bedeli", "perakende hizmet satış bedeli", "sayaç okumaya ilişkin perakende satış hizmeti bedeli", "iletim bedeli", "TRT payı", "elektrik enerjisi fonu" ve "belediye tüketim vergisi" gibi birçok pay ve bedel alındığı belirtilmektedir. Bunlar elektrik özelleştirmelerinin sorgulanır hale getirmiştir. Bu bilgiler ışığında;

-Elektrik faturalarında yer alan "sayaç okuma bedeli", "dağıtım bedeli", "perakende hizmet satış bedeli", "sayaç okumaya ilişkin perakende satış hizmeti bedeli", "iletim bedeli" gibi bedellerin her birinin ayrı ayrı açıklaması nedir? Bu bedellerin bileşiminde neler yer almaktadır? Bedeller hangi ekonomik gereklilikler ya da zorunluluklardan kaynaklanmaktadır?

-Elektrik dağıtım işini üstlenen şirketlerle yapılan sözleşmelerde elektrik fiyatlarına ilişkin devleti ve vatandaş ilgilendiren hangi yükümlülükler yer almaktadır? Bu yükümlülüklerin gerekçeleri nelerdir?

-Elektrik dağıtım işinin özelleştirmesini alan şirketin görevi Elektrik Üretim Şirketi'nden aldığı elektriği tüketiciye satmak ve parasını hesaplayıp tahsil etmek değil midir? Sayaçları okumak ve sattığı malın bedelini hesaplamak elektrik dağıtım şirketinin işi olduğuna göre; bu şirketin üstlendiği görevin ayrılmaz bir parçası olan bu işin bedelini niye tüketiciye ödetiyorsunuz? Bu o şirketlerin sayaç memurlarının maaşını halka ödetmek değil midir?

-Dağıtım işini devralan özel şirketin sayaç okuma memurlarının maaşlarını tüketici ödüyorsa söz konusu şirketler yarın; çalıştırdıkları mühendisler, işçiler, çaycılar, odacıların maaşlarını da tüketiciden isterse ne diyeceksiniz?

Cevaplar 1-4:

Söz konusu bedeller 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu, Elektrik Piyasası Tarifeler Yönetmeliği, Elektrik Piyasası Perakende Satış Hizmet Geliri ile Perakende Enerji Satış Fiyatlarının Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ vb. mevzuat gereğince abonelere tahakkuk ettirilmektedir. Söz konusu bu mevzuata www.epdk.org.tr bağlantı adresinden ulaşılabilir.

TEDAŞ Genel Müdürlüğünce 2003 yılından 2011 yılı Kasım ayı sonu itibarıyla yapılan etkin kayıp kaçak tarama çalışmaları sayesinde, toplamda yaklaşık 43 milyon 189 bin abonenin kontrolü gerçekleştirilmiştir. Önergede belirtilenin aksine yapılan etkin çalışmalar sonucunda kayıp kaçak oranı önemli oranda azaltılarak %15 seviyesine kadar düşürülmüştür. 2015 yılı itibarıyla de %9 seviyesine düşürülmesi hedeflenmiştir.

ANKARA MİLLETVEKİLİ SAYIN SİNAN AYGÜN'ÜN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/1935)

Dağıtım şirketlerinin kendileri için belirlenmiş olan hedef kayıp-kaçak oranına ulaşamamaları halinde ortaya çıkabilecek zarar da yine ilgili şirkete bırakılmakta olup bu zararın tüketicilere yansıtılması söz konusu değildir. Dolayısıyla, uygulama döneminin her bir tarife yılı için hedef kayıp kaçak oranlarının belirlenmesiyle tüketicilerin daha düşük kayıp-kaçak bedelinden fiyatlandırılması sağlanırken, dağıtım şirketlerinin daha düşük kayıp oranlarını gerçekleştirecek şekilde faaliyet göstermeleri teşvik edilmektedir. Faturalarda yer alan hususlar ise aşağıda verilmiştir.

- **Kayıp-kaçak Bedeli:** Elektrik sisteminde ortaya çıkan kaybın maliyetinin kayıp-kaçak hedef oranları ölçüsünde karşılanabilmesi amacıyla belirlenen bir bedeldir.
- **Dağıtım Bedeli:** Dağıtım faaliyeti, elektrik enerjisinin 36 kV ve altındaki hatlar üzerinden naklini gerçekleştirmek için gerekli olan tesis ve şebekenin tesisi ile bu tesislerin işletilmesi ve bakımını kapsamaktadır.
- **Sayaç Okuma Dışındaki Perakende Satış Hizmeti Bedeli:** Elektrik Piyasası Kanununda perakende satış hizmeti; perakende satış lisansına sahip şirketlerce, elektrik enerjisi ve/veya kapasite satımı dışında tüketicilere sağlanan diğer hizmetler olarak tanımlanmıştır.
- **Sayaç Okumaya İlişkin Perakende Satış Hizmeti Bedeli:** Elektrik Piyasası Kanununda perakende satış hizmeti; perakende satış lisansına sahip şirketlerce, elektrik enerjisi ve/veya kapasite satımı dışında tüketicilere sağlanan diğer hizmetler olarak tanımlanmıştır.
- **İletim Bedeli:** Dağıtım sistemi kullanıcılarına tahakkuk ettirilen iletim bedeli TEİAŞ tarafından dağıtım lisansı sahibi tüzel kişilere fatura edilen iletim tarife tutarının karşılanması için dağıtım lisansı sahibi tüzel kişi tarafından dağıtım sistemi kullanıcılarına uygulanan birim fiyattır.
- **TRT Payı:** 3093 Sayılı Türkiye Radyo Televizyon Gelirleri Kanunu kapsamında alınmaktadır.
- **Elektrik Enerjisi Fonu:** Elektrik Enerjisi Fon Payı abonelerden 04.01.1984 tarihli ve 3096 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanunun Geçici 4 üncü maddesi hükümleri gereğince alınmaktadır.

Sorular 5-14:

-Özelleştirilen dağıtım şirketlerinde, santralden çıkan elektrik tüketiciye ulaşmaya kadar hatlarda meydana gelen iletim kayıplarının ne kadarı "iletim", ne kadarı "dağıtım kaybı" sayılmaktadır?

-Santrallerden dağıtım bölgelerine, dağıtım bölgelerinden tüketiciye kadar zincirde, ayrı ayrı, bölgelere göre kayıp oranları nedir? Bölgelere göre kaçak oranları ne kadardır?

-Kayıp kaçak bedeli hangi kriterlere göre hesaplanmaktadır? Bölgeler arasında farklılıklar var mıdır? Varsa bölgelere göre kayıp bedelleri ne kadardır?

-Bu kayıp oranları faturalara hangi ilkelere göre ve nasıl yansıtılmaktadır? Kayıpların bütün faturasını tüketiciler mi üstleniyor, yoksa elektrik üretim şirketleri, dağıtım şirketleri arasında da paylaştırılıyor mu?

-Sayaç okuma bedeli neye göre belirlenmektedir? Rakam bölgelere göre ne kadardır?

-Özelleştirilerek devredilen elektrik dağıtım şirketlerinde kayıp ve kaçacağı önlemek görevi kimindir? Dağıtım işini alan şirketlerle yapılan sözleşmeler bu konuda ne demektir?

-Özelleştirilen dağıtım şirketlerinin dağıtım sırasında ortaya çıkan elektrik kaybını azaltmak için yapılması gereken yatırımları kim yapmaktadır? Bu konuda sözleşmelerde ne denmektedir?

**ANKARA MİLLETVEKİLİ SAYIN SİNAN AYGÜN'ÜN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/1935)**

-Kayıpları önlemek için yapılan yatırımlar için gereken kaynağı kim, nasıl sağlamaktadır? Bu konuda sözleşmelerde yer alan hükümler nasıldır?

-Dağıtım şirketlerinin yetki sahasındaki elektrik kaçaklarını önlemek kimin görevidir? Devletin mi, yoksa dağıtım işini alan özel şirketin mi? Sözleşmelerde bu konuda ne denmektedir?

-Elektrikteki kayıp ve kaçakları önlemek dağıtım işini üstlenen özel şirketin görevi değilse, kayıpları önlemek için gereken yatırımları halk finanse ediyorsa, elektrik dağıtım şirketleri niye özelleştirildi? Bu ne tür bir özelleştirmedir? Dünyada bu tür özelleştirmenin örneği var mıdır?

Cevaplar 5-14:

Elektrik dağıtım tarifeleri teşvik esaslı bir metodolojiye dayanmakta ve 5 yılı kapsayan uygulama döneminin her bir yılı için, dağıtım şirketi bazında hedef kayıp-kaçak oranları belirlenmektedir. Üçer aylık dönemlerle maliyet bazlı fiyatlandırma mekanizması gereğince yeniden belirlenen dağıtım tarifelerine esas birim enerji maliyetleri ve yıllık öngörülen kayıp enerji miktarı yoluyla toplam kayıp enerji maliyeti bulunmakta, söz konusu maliyetin ilgili çeyrekte tarifeler yoluyla karşılanmasını sağlayacak kayıp-kaçak bedelleri hesaplanmaktadır.

Kayıp-kaçak bedeli ile elde edilen gelirler ve kayıp kaçak maliyetleri düzeltmeye tabi değildir. Bu kapsamda, aynı gelir verilirken kayıp enerji miktarının ve dolayısıyla maliyetinin düşürülmesi sonucu dağıtım şirketinin bir kazancı söz konusu olacaktır. Öngörülen hedef kayıp kaçak oranları şirket tarafından yakalanamadığında şirket zarar etmekte, kayıp-kaçak oranları hedefin altında gerçekleştiğinde ise şirket kar etmektedir. Şirket ilgili uygulama döneminde kaybı azaltarak zarar etmemeye ya da kazanç elde etmeye çalışacak, bir sonraki uygulama dönemi için kayıp-kaçak hedefleri belirlenirken de bu dönem gerçekleştirmeleri esas alınacağı için daha düşük hedef ve gerçekleşme oranları ortaya çıkacaktır. Böylece, şirketlerin daha etkin bir işletmecilikle kar elde etmesi teşvik edilirken, tüketicilerinde daha ucuza elektrik temin etmeleri sağlanmış olunmaktadır. Bunun yanında kaçak kullanımın caydırılması için idari ve adli bir takım müeyyideler de uygulanmaktadır.

İletim kayıpları özelleştirilen dağıtım şirketleri ile değil TEİAŞ Genel Müdürlüğü ile ilgili bir bileşen olup, 2010 yılı itibarıyla Türkiye genelinde iletim kayıpları %2,5'dur. Dağıtım kayıpları ise %15,9 civarında olup, illerin 2010 yılı elektrik kayıp-kaçak oranlarına miktar ve yüzde olarak TEDAŞ Genel Müdürlüğü'nün www.tedas.gov.tr bağlantı adresinde yayınlanan 2010 yılı faaliyet raporundan detaylı olarak ulaşılmaktadır.

Sayaç okuma bedeli, abonelerin sayaçlarının tüketimlerinin belirlenmesi için karşılanan maliyettir. Sayaç okumaya ilişkin işletme giderleri öngörüler yapılrken geçmiş yıllarda gerçekleşen giderler dağıtım şirketlerinin mali tablolarından elde edilmiş ve gelecekte öngörülen abone sayısı artışları ile değişeceği varsayılarak gelir tavanı hesaplamalarına dahil edilmiştir. <http://www.epdk.org.tr/web/elektrik-piyasasi-dairesi/edas-tarifeler> bağlantısı kullanılarak şirketlerin sayaç okuma gideri gerçekleştirmeleri ve 2011-2015 dönemi öngörülerine ulaşılabilmektedir.

Elektrik piyasasının serbestleşmesi ve özelleştirme sonucunda ise; rekabetçi bir piyasanın oluşmasının sağlanması, elektrik üretim ve dağıtım sektörlerinde verimliliğin artırılması, uzun vadeli arz güvenliği için gerekli yatırımların teşvik edilmesi ve Kamunun daha çok düzenleyici bir rol alması hedeflenmiştir. Elektrik dağıtım şirketlerinin özelleşmesi ile elde edilecek kazanımlar yukarıda açıklanmış olup, uygulanan piyasa modeli başka ülkelerde de uygulanmış ve çok başarılı sonuçlar alınmıştır.